

Spremembe v povpraševanju po industrijskih izdelkih

V prvih 6 mesecih leta 1956 smo govorili o problemu plasmaja industrijskih izdelkov kot o splošnem pojavu. Naslednje mesece pa je oživel povpraševanje po industrijskih izdelkih, posebno po velikem številu predmetov široke potrošnje. Pri večini pridelkov se plasma sedaj razvija normalno, pri nekaterih pa je nastala precej močnejša konjunktura, tako da so v večji ali manjši meri postali deficitarni. To seveda ne pomeni, da še vedno ni tudi predmetov, ki jih je težko plasirati in katerih proizvajalci so pred resnim problemom zaloga. V tem članku bomo obravnavali samo predmete široke potrošnje, in to s stališča njihovega plasmaja. Drugih problemov, kot deficitarnost, problem zaloga in podobne ob tej priložnosti ne bomo načenovali. Prav tako ne bomo obdelali problema kreditiranja in potrošniških kreditov. Nas predvsem zanimala, kako potrošnik reagira na posamezne izdelke in do kakšnih pojavov je v zadnjih mesecih prišlo na tem področju.

Premog je eden izmed prvih predmetov, kjer ni nobenih težav pri plasmaju. Nasprotno, posebno pri lignitu imamo opravka z resnim deficitom za nastopajoče zimsko razdobje. Nasprotno kakor pri premogu je velik deficit pri petroleju. Razlaga, da bo proizvodnja do konca leta presežila domačo potrošnjo za okrog 4.200 ton petroleja. V določenih meri lahko to zmanjšanje povpraševanje pojasni dejstvo, da trgovska mreža, posebno v oddaljenih krajih, kjer so transportni stroški večji, ni dovolj stimulirana za prodajo petroleja zaradi nizkega rabata. Edini način, da bi bila trgovina bolj zainteresirana za

prodajo petroleja, je morebitna odprava plafonirane cene v narodni prodaji.

Večje zaloge so bile ustvarjene tudi pri keramičnih izdelkih za gospodinjstvo, čeprav je letošnja realizacija prekosila lansko. Najvažnejši vzrok nastanka precej velikih zaloga je slaba kakovost izdelkov ob visokih cenah. Na ta sklep nas navaja tudi dejstvo, da so potrebe po teh izdelkih zelo velike, tako da njihov promet v trgovini stalno narašča. V prvem polletju leta 1954 je znašal promet v trgovini 344 milijonov dinarjev, v istem razdobju lani 521 milijonov, a v prvem polletju letos 835 milijonov dinarjev.

Pri izdelkih kovinske predelovalne industrije je položaj zelo različen. Lahko rečemo, da je povpraševanje po kolesih, emajlirani posodi, urah, po britvicah, po jedilnem priboru, po tehničar in vrsti drugih izdelkov. Po drugi strani se je zmanjšala realizacija in povečale zaloge pri kovinskem pohištvi, pri žimnicah, pri pečeh in štedilnikih. Vzrok za to zmanjšanje realizacije so visoke cene, prav tako pa tudi dejstvo, da je kupec teh izdelkov nova delovna sila iz vasi, katere dotok je bil letos manjši kakor prej.

Opaziti se tudi bolj počasna realizacija votlega stekla za gospodinjstva, za kar so vzrok visoke cene. Vendar je v zadnjih mesecih povpraševanje po teh predmetih veliko večje, vendar še daleč ne tolikšno, da bi mogla v celoti zaposliti naše zelo velike zmogljivosti v tej veji.

Realizacija izdelkov elektroindustrije popolnoma jasno kaže usmeritev potrošnikov h kvalitetnim izdelkom. Zanimiv je primer s hladilniki. Domača proizvodnja je letos izdelala 12.000 hladilnikov. Uvozili pa smo jih 3.760. Če sedaj pa se je povpraševanje po hladilnikih tako povečalo, da lahko prej celo govorimo tudi o pomanjkanju tega izdelka, posebno tistih vrst, ki so najugodnejše za široko potrošnjo. Kljub povečanju proizvodnje radijskih aparatov in termičnih aparatov za gospodinjstva ne nastajajo velike za-

loge, ker je povpraševanje po teh izdelkih na precej visoki ravni.

Glede tekstilnih izdelkov je treba povedati, da so zaloge v prvem polletju dosegle tako raven, da je to negativno vplivalo tudi na proizvodnjo. Najbolj so porasle zaloge bombažnih tkanin, ki so ob koncu avgusta dosegle 21 milijonov m². Skoraj pri vseh tekstilnih izdelkih je proizvodnja nižja kakor lanska, prav tako pa tudi realizacija. Izjema so le najboljše izdelki medtem ko lahko rečemo, da je trg s tekstilnimi izdelki slabše kakovosti popolnoma zasičen. Zlasti šibko je povpraševanje po konfekciji obleke in perila.

Veliko je povpraševanje po usnju in obuvi. Pri teh izdelkih so zaloge še vedno pod normalo. Posebno veliko je povpraševanje po usnju za podplate, katerega proizvodnja ne zadostja za potrebe. Proizvodnja obutve se je povečala, trg pa ni boljše založen kakor prej, posebno glede kakovosti, ki je v celoti vzeto v upadanju. K slabši preskrbi je precej prispeval tudi močan izvoz obutve. Tudi proizvodnja gumijaste obutve ne zadovoljuje potreb tržišča. Posebno primanjkuje gumijastih škornjev in galoš.

V prvem polletju je posebno popustila realizacija izdelkov živilske industrije. Zmanjšalo se je povpraševanje po testeninah, po izdelkih iz sadja na sladkorni osnovi, po bonbonih, mleku v prahu, žganih alkoholnih pijačah, pivu, konzerviranih vrtninah in masti. Od julija naprej pa je povpraševanje po vseh izdelkih, razen po žganih alkoholnih pijačah in testeninah precej večje. Na to je vplivalo tudi pomanjkanje sadja na trgu.

Ta kratak pregled kaže, da trg praviloma čedalje bolj zahteva kakovostne izdelke. Lahko rečemo, da ni problema plasiranja skoraj za noben kakovostni izdelek. Po drugi strani je čedalje manjše povpraševanje po blagu slabše kakovosti, tako da nastajajo resne težave glede vzdrževanja nivoja proizvodnje v posameznih vejah. To pomeni, da se mora industrija, ko sledi zahtevam potrošnikov, bolj usmeriti k tistim izdelkom, po katerih je povpraševanje večje.

Pri razpravljanju o povpraševanju po posameznih izdelkih moramo upoštevati tudi visoke cene oziroma precej omejeno kupno moč prebivalstva. Mnogi mislijo, da mora povečanje kupne moči prebivalstva, ki je nameravano, nujno vplivati na povečano povpraševanje po posameznih izdelkih, katerih realizacija je v tem trenutku v stagnaciji. Zaradi svojih visokih cen in slabše kakovosti pa posamezni izdelki ne bodo naleteči niti v morebitno spremenjenih pogojih za plasma na večje povpraševanje kakor doslej. Pričakovano povečanje kupnega sklada prebivalstva vsekakor ne bo niti najmanj zmanjšalo potrebe, da se pri vrsti izdelkov poveča s cenami, bolj širokim izborom in z boljše kakovostjo prodaja.

Brez »Naše skupnosti« ne more biti kvalitetnega sodelovanja in odločanja v organih družbenega upravljanja.

Potrošniški krediti

V tretjem tromesečju letos se je okrepla uporaba potrošniških kreditov. Skupne je bilo odobrenih 14 milijard 300 milijonov odplačano pa 9 milijard 600 milijonov dinarjev, tako da je zadožitev s potrošniškimi krediti porasla za 4 milijarde 700 milijonov. Ta je v začetnih več letih največji porast potrošniških kreditov v enem tromesečju. V samem septembru je bilo odobreno 5 milijard 600 milijonov. Kar prav tako predstavlja doselej največji znesek mesečnega izkoriščanja potrošniškega kredita. Konec septembra znaša stanje kreditov nekaj nad 32 milijard.

Ta povečani porast potrošniških kreditov je bil možen zaradi spremenjenega položaja na tržišču blaga. Po eni strani so glede na povečanje blagovnih skladov za široko potrošnjo v industriji in trgovini v prvem polletju omilili pogoje za uporabljanje potrošniških kreditov. V začetku junija je bil zmanjšan odstotek, ki ga je treba položiti v gotovini pred začetkom uporabljanja kredita, v večini 10 do 5%. V začetku julija so bili objavljeni predpisi, s katerimi je bila razširjena lista izdelkov, ki jih je mogoče kupiti z odplačilnim rokom do dveh let, hkrati pa je bilo uvedeno obnavljanje kredita pred popolnim odplačilom. Lažji pogoji so pritegnili številne potrošnike, ki so zaprosili za kredit. Po drugi strani je bila znatno zboljšana založenost trgovin z blagom,

kiš izbor izdelkov domače proizvodnje in iz uvoza pa je prav tako vzpodbujal potrošnike, da so začeli uporabljati kredit za nakup industrijskega blaga.

Zvišanje dvoletnih kreditov

Posebno se je povečalo zanimanje za nakup gospodinskih predmetov, kakor na primer štedilnikov, hladilnikov, grelcev, sesalcev za prah, šivalnih strojev, električnih bojlerjev, razen tega še za radijske aparate in kolesa in tako je najbolj porasla zahteva po kreditih z odplačilnim rokom dveh let.

Število uporabnikov potrošniškega kredita stalno narašča. Ob

koncu septembra letos je bilo nad milijon in pol potrošniških kreditov. V razmerju do števila zaposlenih v družbenem sektorju izkoriščajo kredite najbolj delavci in uslužbenci v Srbiji (okrog 85%), najmanj pa v Sloveniji (okrog 30%).

Večina potrošnikov vzame kredit pri banki, najmanj pa je takih, ki so vzamejo v trgovini, ker imajo s kreditom pri banki možnost večje izbire. V prvem polletju leta 1953 je bilo odobreno več potrošniških kreditov po trgovinski mreži, nato so se potrošniki odkar je banka uvedla izdajanje več čekov v zneskih, ki jih želi potrošnik, čedalje bolj usmerjali k banki. K taki usmeritvi je prispevalo tudi dejstvo, da se je trgovinska mreža prej branila dajati dvoletni in triletni kredit.

Glede pomena povečanja potrošniških kreditov za kupno moč potrošnikov in povpraševanje po blagu lahko ugotovimo, da se je v tretjem tromesečju letos s potrošniškimi krediti povečalo povpraševanje po industrijskem blagu. V prvem polletju so se potrošniški krediti zmanjšali za 800 milijonov, v tretjem pa so se dvignili za 4 milijarde 700 milijonov din.

Potrošniški krediti in hranilne vloge

S stališča povpraševanja po blagu široke potrošnje pa je pomembno dejstvo, da so se v tem razdobju povečale hranilne vloge skoraj za prav toliko kakor potrošniški krediti. Povečanje hranilnih vlog predstavlja odložitve

potrošnje ali zmanjšanje povpraševanja na tržišču potrošnega blaga.

Zanimivo je primerjati gibanje potrošniških kreditov in hranilnih vlog po ljudskih republikah. Tam, kjer najbolj varčujejo, tam tudi najmanj uporabljajo potrošniške kredite. Z izjemo Hrvaške je v vseh drugih republikah več vlagateljv kakor tistih, ki dvigajo kredite, največja razlika pa je v Sloveniji, kjer je hranilnih vlog trikrat več kakor potrošniških kreditov.

Kar se tiče vsote, je le v Sloveniji znesek hranilnih vlog višji od zneska potrošniških kreditov.

Ob koncu naj pripomnimo, da sta bila v zadnjem času storjena še dva ukrepa, ki naj prispevata k nadaljnjemu razvoju sistema potrošniških kreditov. V prvi polovici septembra so bili objavljeni predpisi, ki omogočajo uporabo kreditov za letni dopust v okviru predpisane kreditne sposobnosti (treh mesečnih prejemkov) z odplačilnim rokom 10 mesecev.

Pred nekaj dnevi je bilo objavljeno, da se lahko posli, ki so v zvezi z odobravanjem potrošniških kreditov, prenesejo na gospodarske organizacije ali ustanove na temelju dogovora z Narodno banko. Ta ukrep naj olajša potrošnikom jemanje potrošniških kreditov, da bi odpravili dolgo čakanje pred okeneci banke in izgubo delovnega časa, do česar je prišlo posebno v zadnjem času zaradi povečane zanimanja za potrošniške kredite.

Vesniš

